

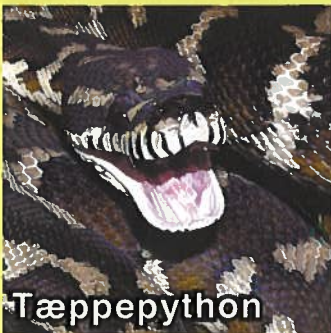
NHF

NORDISK HERPETOLOGISK FORENING

53. ÅRGANG 2010/2011 JULI/AUGUST NR. 2

Herpetofauna på Galapagos

Tæppepython

Sygdom hos
koralfinger

Tenerifefirbenet

Tenerifefirbenet

Gallotia galloti

Anden artikel i en serie om herpetofaunaen på de Kanariske Øer.

Jan Clausen

Portlandsvej 20,
2300 København S

redaktion@nhf.dk

Ud for nordvest-Afrika ligger de Kanariske Øer. De er begunstiget med et klima som nærmest svarer til at der er lun og solrig dansk sommer året rundt.

Tenerife er den største af øerne og er på størrelse med Fyn (2034 kvadratkilometer). Selvom øen vrimler med turister holder de heldigvis mest til i de kystnære områder hvor turistindustrien befinder sig. Naturvenner, herunder herpetologer har nærmest resten af øen for sig selv. Her på behagelig afstand af turist-ghettoerne kan man opleve høje, smukke og betagende bjerge, samt en natur med mængder af spændende endemiske arter. Øen der er af vulkansk oprindelse er som nævnt meget bjergrig og huser således Spaniens højeste bjerg, vulkanen Pico de Teide (3718 m).

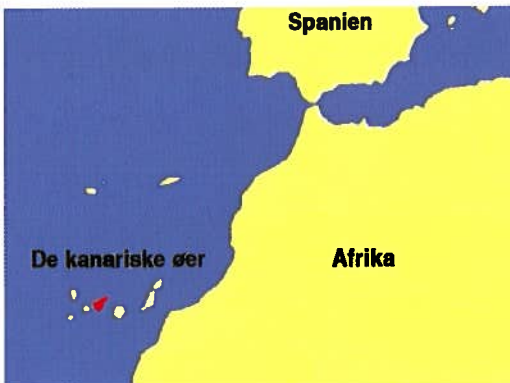
Jeg har som så mange andre danskere besøgt øen om vinteren. Jeg har været der to gange - i påsken 1968 og senest nytår 2009/2010, hvor billederne stammer fra.

Der falder ikke megen reel regn på Tenerife, men på grund af de høje bjerge kondenserer skyernes fugt på fyrretræsnålene i bjergskovene og de vanddråber som derefter drypper til jorden udgør på den måde en slags kunstig nedbør. Det er dog mest på nordsiden af Tenerife at dette fænomen optræder. Her er der derfor mere grønt og frodigt i modsætning til sydsiden hvor der er mere tørt og solsvedent.

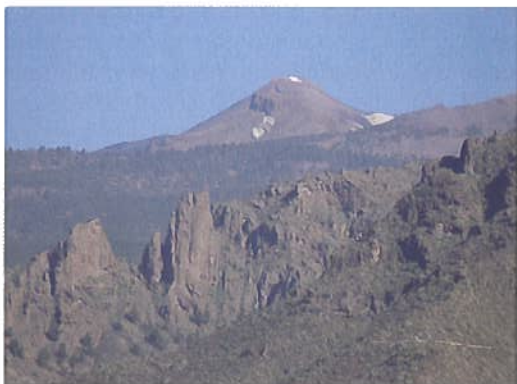
På grund af den ringe ægte nedbør er der mange steder et mere eller mindre udtørret flodleje - en såkaldt barranco. Alligevel har nedbøren i årtusindernes løb skåret sig dybt ned i den bløde tuf-klippe. Flere barrancos har stejle sider og kan minde lidt om en mini Grand Canyon. Set med herpetologøjne er en barranco et interessant sted, da man ofte her kan finde en righoldig øglefauna.

På Tenerife findes der ingen skildpadder eller slanger, men der er fem øglearter: Tenerifefirbenet (*Gallotia galloti*), den nyligt opdagede art: plettet Tenerifefirben (*Gallotia intermedia*), Tenerifeskinken også kaldet vestkanarisk skink (*Chalcides viridanus*), Tenerifegekkoen (*Tarentola delalandi*) og tyrkergekkoen (*Hemidactylus turcicus*).

Tenerifefirbenet findes i tre udgaver på Tenerife. På sydsiden findes nominatformen *Gallotia galloti galloti* og på nordsiden findes

Spaniens højeste bjerg, vulkanen El Teide troner over Tenerifes landskab.

Las Cañadas, en såkaldt caldera fra hvis bund vulkanen El Teide skyder op.

Gallotia galloti eisentrauti og Gallotia galloti insulanagae. Tenerife-firbenet bliver op til 44 cm langt. Det er et robust firben – især hannen er kraftigt bygget med et stort hoved. Hannen er også den mest farvestrålende: mørk brunlig til sort grundfarve, gullige tværstriber, blå pletter og blå strube. Hunnen er mere diskret: brunlig grundfarve med lysere længdestriber, samt lyse eller grønne pletter på flankerne.

Føden er for størstedelen vegetarisk, selvom insekter og andre smådyr tages med. En del unger bliver således ædt, ligesom større trafikdræbte eksemplarer bliver ædt i småbidder. Moden frugt anses for en delikatesse og visse steder opleves firbenene ligefrem som en plage for vinbønder og banan-avlere. Til gengæld er firbenene blevet populære i det store udslukte vulkankrater Las Cañadas, hvor turisterne giver dyrene modne

bananer. Firbenene der normalt er ret sky, er her blevet ganske tamme og lader sig villigt fodre af hånden til stor moro for turisterne.

Tenerife-firbenet holder til på klippefulde og tørre steder med buskvegetation, bl.a. i de førømtalte barrancos. Nogle steder kan det ligefrem myldre med firben. De fleste er dog af moderat størrelse – de store er ikke så talrige. Det virker som om firbenene flere steder nærmest lever i flok, dog er der i området kun en dominerende hun og han. Hvis en anden fuldvoksen han nærmer sig bliver der truet på bedste vis. Dyrene gør sig store og skræmmende ved at gøre kroppen sammentrykt og høj, løfte hovederne og spile struberne ud. I de fleste tilfælde kommer det dog ikke til kamp. Den ene opgiver og trækker sig – som regel den mindste. De fleste af de voksne har regenererede haler - et tegn på at

På Tenerife er der stejle bjerge og svimlende dybe kløfter.

Et kig ned i en barranco.

Vegetationen på en firbenbiotop: kaktus og forskellige endemiske arter af euphorbier.

dyrenes opvækst ikke er uden skærmydsler. Af»fjender«er der foruden katte og mennesket (visse bønder lægger gift ud) også kanarisk tårnfalk der for en stor del lever af firben.

Da jeg besøgte Tenerife første gang i 1968 boede vi i Puerto de La Cruz der ligger i den frodige Orotava-dal på nord-siden af Tenerife og da jeg på et tidspunkt opdagede at der i nærheden lå en barranco, måtte jeg nødvendigvis derhen for at se om jeg kunne spotte nogle firben. Jeg klatrede ned i flodlejet

som på det tidspunkt ikke var vandførende – dog var bunden stadig fugtig og der var derfor en mængde grønne saftige vækster. Allerede efter få minutter så jeg masser af firben som sad og soled sig rundt omkring langs kløftens sider.

Dengang i 1968 var der ingen restriktioner omkring fangst og udførsel af krybdyr. Jeg ville derfor prøve at fange nogle firben til terrariebrug – helst et par. Firbenene var ikke særlig sky, men når jeg nærmede mig kravlede de blot højere op ad skrænten til barranco'en. Efter nogle forgæves forsøg fandt jeg ud af at hvis jeg jagede dem ned i bunden af barranco'en ville jeg have en bedre chance for fangst. Det lykkedes mig nu at jage en stor han ned i bunden af flodlejet. Den pilede afsted, men prøvede hele tiden at kravle op ad skrænten. Da denne taktik ikke lykkedes satte den farten i vejret ved at give sig til at spurte afsted på bagbenene som en anden dinosaur. På grund af vegetationen kunne den dog ikke løbe fra mig og da jeg kastede mig på maven ind i vegetationen fik jeg fat i den samtidig med at den udstødte nogle høje skrigelyde. Firbenet kunne ikke bare løbe som en en

Voksen han af *Gallotia galloti eisentrauti*.

Voksen hun af Gallotia galloti eisentrauti.

Ung han af Gallotia galloti galloti. Bemærk den gryende blå strube.

Ung hun af Gallotia galloti galloti.

Nyklækket unge af Gallotia galloti eisentrauti.

dinosaur, men havde også stemme ligesom gekkoerne – endda en kraftig en. Idet jeg kastede mig hørte jeg også nogle kagle-lyde og lyde fra flaksende høns. Her gik åbenbart også en flok høns og fouragerede.

Da jeg således lå på maven og sikrede mig at jeg havde forsvarligt fat i firbenet blev jeg pludselig opmærksom på at en lille flok mandspersoner havde slået ring om mig. Da jeg rejste mig for at hilse, noterede jeg mig at mændene så alt andet end venlige ud – faktisk lignede de nærmest et tæskehold – der var øretæver i luften. Efter først at have undret mig over at de kunne blive så aggressive over at jeg fangede et firben – sydlændinge plejede ikke at være særlig ømme over for krybdyr – gik det pludselig op for mig at de troede at jeg var en hønsetyv. De havde jo set en mand komme farende og kaste sig ned i vegetationen i den åbenbare hensigt at fange en høne. Det var godt nok mislykkedes, men han skulle nu alligevel have en på frakken. For at undgå denne kedelige situation fremviste jeg firbenet i strakt arm samtidig med at jeg pegede først på firbenet og derefter på mig selv. Herefter blev stemningen meget venligere. Mændene lo larmende og viste ved hjælp af forskellige fagter at de mente at jeg ville spise firbenet. Da jeg rystede på hovedet kunne jeg se at de ikke helt kunne forstå hvad jeg så ville med det firben.

Det viste sig at de kom fra nogle boliger der var udhugget i tuf-klippen og derefter forsynet med rigtige døre og vinduer. Jeg blev med stor venlighed inviteret inden for til en fremvisning og herefter budt på et glas sherry.

Senere fik jeg fanget en hun under langt mindre dramatiske omstændigheder. Efter hjemkomsten til Danmark blev dyrene anbragt i stort og velindrettet terrarium og jeg havde derefter glæde af dem i mange år.

P.S. Jeg tør slet ikke tænke på hvad der var sket hvis jeg ikke havde fanget firbenet.

Canarisk Tårnfalk. Tårnfalken er firbenenes eneste »naturlige« fjende.

Litteratur

Wolfgang Bischoff:

Die Reptilien der Kanarischen Inseln, der Selvagens Inseln und des Madeira-Archipels.
Quelle & Meyer Verlag Wiebelsheim 2000.

Summary

Tenerife is the largest of the Canary Islands. 5 species of lizards inhabits this island. The author focuses mostly on the Tenerife Lizard (*Gallotia galloti*). The Tenerife Lizard is the largest of the species. When adult it feeds mostly on plants, but when young it feeds on insects and other small animals. The author has been on Tenerife twice and did a lot of lizard watching in the barrancos (dry riverbeds). The Tenerife lizard is a relatively large lizard (44 cm). The male has a big and robust head with powerful jaws. This species tend to live in a sort of colony with many young lizards, but with only two dominant adults - a male and a female who defend the territory. This normally shy lizard is hand fed with ripe bananas by tourists in the cañadas.